

Araştırma Makalesi/Research Article

<https://doi.org/10.52105/temelegitim.1541426>

Çocukların Oyun Tercihleri ile Problem Davranışları: Erken Çocukluk Dönemindeki Etkileşime Bir Bakış

Children's Play Preferences and Problem Behaviors: A Look at Interaction in Early Childhood

Songül Özgenel , İsa Kaya

Geliş: 1 Eylül 2024

Kabul: 22 Kasım 2024

Yayın: 1 Haziran 2025

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi çağındaki çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İli Pendik İlçesi'nde okul öncesi eğitime devam eden çocukları kapsayan bir çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir. Çocuklar hakkında veriler, 454 ebeveyneden toplanmıştır. Araştırmada, bilgi formu, Oyun Tercihleri Ölçeği (OTÖ) ve Problem Davranış Ölçeği (PDÖ) kullanılmıştır. Toplanan veriler, korelasyon ve regresyon analizleri ile çözümlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre çocukların dışa yönelim problem davranışları ile birlikte oyun, yapı-inşa oyun, kurallı oyun ve işbirlikçi oyun arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken, dijital oyunla pozitif ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, çocukların içe yönelim problem davranışları ile paralel oyun ve dijital oyunlarla pozitif ilişkili iken, işbirlikçi oyun ve birlikte oyunla negatif ilişkilidir. Regresyon analizi sonuçlarına göre çocuklar kurallı oyun ve birlikte oyun oynamayı tercih ettikçe, dışa yönelim problem davranışları azalmaktadır. Çocuklar, paralel oyun ve dijital oyun oynamayı tercih ettikçe, içe yönelim problem davranışları artmakta, birlikte oyun oynamayı tercih ettiğinde ise içe yönelimli problem davranışları azalmaktadır. Bu bulgular, oyun tercihlerinin problem davranışlar üzerindeki etkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olurken, eğitimciler ve ebeveynlere problem davranışlar ile başa çıkmak için yeni perspektifler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Problem davranışlar, dışsal davranışlar, içsel davranışlar, oyun türleri, çocuk oyunları, oyun tercihleri

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between the play preferences of preschool-aged children and their problem behaviors. The study was conducted with a sample group of children attending preschool education in Pendik District, Istanbul, during the 2022-2023 academic year. Data on the children were collected from 454 parents. The study utilized a data form, the Play Preferences Scale (PPS), and the Problem Behavior Scale (PBS). The collected data were analyzed using correlation and regression analyses. According to the findings of the

*Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Sorumlu Yazar Songül Özgenel

 ozgenelsongul@hotmail.com

Atf/Citation: Özgenel, S., & Kaya, İ. (2025). Çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları: Erken çocukluk dönemindeki etkileşime bir bakış. *Temel Eğitim*, 7(26), 1-13. <https://doi.org/10.52105/temelegitim.1541426>

study, while a negative significant relationship was found between children's externalizing problem behaviors and together play, building-construction play, play with rule and cooperative play, a positive relationship was found with digital games. Additionally, children's internalizing problem behaviors were positively related to parallel play and digital games, while negatively related to cooperative play and together play. Regression analysis results indicate that as children prefer play with rule and together play, their externalizing problem behaviors decrease. As children prefer parallel play and digital games, their internalizing problem behaviors increase, while preferring together play decreases internalizing problem behaviors. These findings help us better understand the impact of play preferences on problem behaviors and offer new perspectives to educators and parents on how to address problem behaviors.

Keywords: Problem behaviors, internalizing behaviors, externalizing behaviors, children's plays, play preferences, types of play.

Giriş

Çocukların problem davranışları, ailelerin ve öğretmenlerin karşılaştığı ortak ve güncel bir konu olmaya devam etmektedir (Malecki & Elliot, 2002; Winsler & Wallace, 2002). Problem davranışlar, başkalarına ve çevreye zarar verici, öğrenme ve öğretimi engelleyen, çocuğun potansiyelini göstermesini ve becerilerini geliştirmesini sınırlayan, ortama rahatsızlık veren davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2018). Problem davranışlar, genellikle toplumsal normlara uygun olmayan davranışları ifade eder (Özyürek, 2020). Davranış fazlalığı normların üstünde, azlığı ise normların altında kalarak bir davranışın problem davranış olarak nitelendirilmesine neden olur. Buna yönelik yapılan sınıflama; davranışın fazlalığı ve azlığına yönelik ve uygun olmayan uyaran kontrolü olarak iki şekilde sınıflandırılabilir (Özyürek, 2020). Evertson ve Emmer (2013) tarafından yapılmış sınıflamada problem davranışlar dört başlıkta incelenmiştir. Bunlar; sorunsuz davranış, küçük sorun, kapsam ve etkisi sınırlı olan büyük sorunlar, artan ya da yayılan sorunlar olarak ifade edilmiştir. Candarella ve Merrell (1997) problem davranışları içe yönelim ve dışa yönelim olarak sınıflandırmışlardır (Akt. Alisinanoğlu ve Özbey, 2011). Benliğe yönelik sapmalar içeren davranış sorunlarına içselleştirme sorunları adı verilmektedir (Bee ve Boyd, 2020). İçe yönelim davranış problemleri olan utangaçlık, içe kapanıklık, kaygı gibi sorunlar çocuğun sosyal iletişim becerilerinin zayıf olmasına neden olabilir. Buldukları ortamda dışa yönelim davranış sergileyen çocuklara göre daha az sorun çıkarırlar. Bu nedenle içe yönelim problem davranışlar dışa yönelim problem davranışlara göre daha az fark edilebilir özelliğine sahiptir. İçe yönelim problem davranış gösteren çocuklar sosyal ortamlarda kendini rahat ifade edemeyebilir ve sosyal etkileşim zayıflığı nedeniyle dışlanabilirler (Alisinanoğlu ve Özbey, 2011). Suça yönelim ve saldırganlığın çevreye, nesnelere, kişilere karşı dışa yönelen uygunsuz davranışlar dışsallaştırma davranışları olarak ifade edilmektedir (Bee ve Boyd, 2020).

Çocukların problem davranışlarının kökenleri karmaşıktır ve birçok faktörün etkileşimini içerir. Çocuğun kendini tanıma, ifade etme ve geliştirme fırsatları sunulmadığı takdirde problem davranışlar ortaya çıkabilmektedir (Kaya vd., 2021).

Karaoğlu (2011), problem davranış nedenlerini, çocuktan, aileden, okuldan kaynaklı olarak üç şekilde sınıflandırmıştır. Akçadağ'da (2016) problem davranışların nedenlerini; aileden, oyun ve arkadaş çevresinden, yaşantı ve kültürden, medya ve diğer iletişim araçlarından, ekonomik yetersizlikten, veli, okul, öğretmen ilişkilerinden, okul yönetiminden kaynaklı nedenler olarak gruplandırmıştır. Ayrıca sosyo-ekonomik durum; sert disiplin, anne sıcaklığından yoksunluk, saldırgan yetişkin modellerine maruz kalma, annenin saldırgan davranışları, aile yaşamı stresi, annenin sosyal desteğinin olmaması, akran grubu istikrarsızlığı ve bilişsel uyarımdan yoksunluk gibi etkenler problem davranışlara neden olabilmektedir (Dodge, Pettit ve Bates (1994). Son yıllarda teknoloji kullanımının artması ile dijital platform ve dijital oyunlara yönelme problem davranışların ortaya çıkmasında bir neden oluşturmuştur. Budak (2020), çalışmasında dijital oyunlar konusunda ailelerin aktif rehberlik ettiği çocuklarda problem davranışların daha az görüldüğü, serbest ve dijital yönlendirme yapan ebeveylelerin çocuklarında oyun bağımlılığının arttığı ve bunun sonucu olarak olumlu sosyal davranışların azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu davranışların çocukların yaşamlarını nasıl etkilediğini ve neden ortaya çıktığını anlamak karmaşık bir görev olabilir. Ayrıca problem davranışları önlemek veya yönetmek için etkili bir araç olarak oyunun kullanılması, son yıllarda giderek daha fazla ilgi çekmektedir.

Çocuklara ne yapmaktan hoşlandıklarını sorarsanız, oyun cevabını alırsınız. Her çocuk oyun oynamayı sever. Çünkü oyun, çocuğun kendini rahat hissettiği, gerilim ve stresten uzak eğlenceli bir zaman dilimini ifade eder. Bu durum aynı zamanda çocuğun birikmiş enerjisini boşaltması anlamına gelir (Santrock, 2017; Yavuzer, 2013). Oyun, oynayanın isteyerek katıldığı, kuralları olan veya olmayan, belirli bir zaman ve mekân içinde gerçekleşen, amacı olan, gerilim ve sevinç duygusu yaşatan ve gerçek dünyadan farklı bir alan oluşturan gönüllü bir eylemdir (Huizinga, 2021). Oyun, çocuklara dünyayı keşfetme, gerçek hayat deneyimleri edinme ve sosyal beceri gelişimi sağlarken (Berk, 2020), gerilim, üzüntü, kaygı gibi olumsuz duyguları serbest bırakabildikleri için sorunlar ile baş etme fırsatları sunar (Santrock, 2017). Oyun genel anlamda çocukların fiziksel (Atay, 2017; Pehlivan, 2014; Trawick-Smith, 2018), dil (Bardak ve Topaç, 2021), bilişsel (Kaya, 2018; Slavin, 2019) sosyal ve duygusal (Santrock, 2017; Yavuzer, 2013) gelişimini destekler. Bu nedenle çocuğun kendini rahat ifade edebildiği, gerçek duygu ve davranışlarını sergilediği oyun davranışları iyi değerlendirilmelidir (Metin Aslan, 2013). Çocuk için oyun rahatlatma alanı oluşturur, daha az tehdit hissetmeleri gerçek duygularını daha iyi yansıtmalarını sağlar (Santrock, 2017) ve oyun davranışları çocuğu tanımada önemli ipuçları sunar (Oktay, 2004). Oyun çocuklar için zihinsel gelişim sağlarken aynı zamanda sosyal ve duygusal olarak gelişimlerine de katkı sunar. Böylece sağlıklı bir şekilde toplumsal hayata ve normlara uyum sağlamları için bir araç görevi üstlenir (Şahan Aktan, 2020).

Çocukların oyun tercihleri farklılık gösterir. Örneğin, sosyal etkileşimli oyun türleri çocuklara akranları ile sağlıklı iletişim kurabildikleri alanlar oluşturur (Trawick-Smith, 2018), böylece gerçek hayat deneyimleri kazanarak olaylar karşısında uygun tepkiler vermeyi öğrenirler (San Bayhan ve Artan, 2011). Bu farklı tercihler, çocukların problem davranışlarına etki edebilir mi? sorusunun cevabını

vermeye yönelik yapılan çalışmalarda çocukların oynadıkları oyunlar ile problem davranışlar arasında negatif ilişki olduğu ve oyunların istemeyen davranışları azalttığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Barnett ve Storm, 1981; Gülsoy Yılmaz, 2020; Kocabaş, 2018; Kılınç, 2016). Buradan hareketle mevcut çalışmanın temel amacı, okul öncesi çağındaki çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Araştırmadan elde edilen bulgular, çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde oyunların etkisini anlamaya yardımcı olabilir, akademik tartışmalara yol açabilir ve gelecekteki araştırmalara temel oluşturabilir. Eğitimciler ve ebeveynler, bu bilgileri kullanarak çocukların sağlıklı gelişimlerini destekleyebilirler. Ayrıca Problem davranışların önlenmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesine, daha etkili ve eğitici oyunlar tasarlanmasına katkı sağlayabilir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Çocukların oyun tercihleri ile içe yönelim ve dışa yönelim problem davranışları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Çocukların oyun tercihleri, dışa yönelim problem davranışlarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
- Çocukların oyun tercihleri, içe yönelim problem davranışlarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırma deseni

Bu çalışmada okul öncesi eğitimi alan çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemine ve ilişkisel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, teoriyi test etmek yerine değişkenler arasındaki ilişkiyi tanımlamak ve açıklamak amacıyla gerçekleştirilen araştırma modelidir (Brink ve Wood, 1998).

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İli Pendik İlçesinde okul öncesi eğitime devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma grubu, kolayda örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Kolayda örnekleme, “evren üyelerine kolay erişilebilirlik, coğrafi yakınlık, belirli bir zamanda bulunabilirlik veya isteklilik gibi belirli pratik kriterleri karşılayan olasılıksız veya rastgele olmayan” örnekleme türüdür (Dörnyei ve Taguchi, 2009). Pendik İlçesinde okul öncesi eğitimi alan 9.282 çocuk bulunmaktadır. Evren büyüklüğü ve belirlenen kritere göre çalışma grubunun büyüklüğü en az 368 olarak hesaplanmıştır (Creative Research Systems, 2022). Araştırmada, çocuğu okul öncesi eğitim alan 454 ebeveyn ulaşılmıştır. Bu nedenle çalışma grubunun evreni temsil ettiğine karar verilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin 403 anne ve 51 baba, okul öncesi eğitime devam eden çocukların 244’ü kız ve 210’u erkektir. Annelerin %29,7’si ve babaların %32,6’sı lise mezunudur. Katılımcı ebeveynlerin %51,1’i iki çocuk sahibidir. Katılımcı ebeveynlerin %96,5’i anne-baba birliktedir. Katılımcı ebeveynlerin %35,2’si 10.000-15.000 TL aralığında gelire sahiptir.

Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmada, Bilgi Formu, Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Sosyal Davranış Problemi Bölümü (SBDS/SDP [Social Skill Rating System-SSRS]) ve araştırmacılar tarafından geliştirilen “Oyun Tercihleri Ölçeği” kullanılarak veriler toplanmıştır. Veriler, çocukların eğitim aldıkları okullar ve sınıflar ziyaret edilerek yüz yüze toplanmıştır. Velilere, öğretmenler aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden velilere, araştırmanın amacı ve tanıtımı yapıldıktan sonra “Veli Onam Formu” imzalatılmış ve veliler ölçek formunu ortalama 10-15 dakikada tamamlamışlardır. 600 ölçek formu dağıtılmış, 498 ölçek formu geri dönmüştür. Eksik veya hatalı olan 44 ölçek formu çıkarıldıktan sonra 454 ölçek formu analizlere dahil edilmiştir.

Bilgi Formunda ebeveynlerin okul öncesi eğitim çağındaki çocuklarının cinsiyeti (kız, erkek), katılımcı (anne, baba), anne-baba eğitim durumu (ilkokul, ortaokul, lise, yüksekokul, lisans), ailenin gelir düzeyi, ailedeki çocuk sayısı, doğum sırası ve anne-baba birlikteliği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Problem Davranışlar Ölçeği (PDÖ), Gresham ve Elliott (1990) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Davranış Problemi Ölçeğinin (SBDS/DP) Türkçe uyarlaması Seven (2007) tarafından yapılmıştır. SBDS Sosyal Davranış Problemleri Ölçeği 18 maddeden ve iki alt boyuttan oluşmaktadır: İçselleşme (Internalized) ve Dışsallaşma (Externalized). 18 madde ve iki faktörlü yapı toplam varyansın %52,1’ini açıklamaktadır. Bu ölçekte davranış problemleri düşük, orta ve yüksek seviye şeklinde ifade edilmektedir. Ölçek uyarlama çalışmasında ölçeğin içselleşme faktörü için Alpha değeri 0,70, dışsallaşma faktörü için Alpha değeri ,92’dir (Seven, 2007).

Oyun Tercihleri Ölçeği (OTÖ), ebeveynlerin gözlemlerine dayalı olarak okul öncesi eğitimi alan çocuklarının hangi oyunları tercih ettiklerini belirlemeye yönelik bir veri toplama aracıdır. Ölçek Özgenel ve Kaya (2024) tarafından Parten ve Smilansky’nin oyun sınıflandırmasına ve dijital oyun türüne göre geliştirilmiştir. Ölçek 33 madde ve 8 boyuttan (yalnız oyun, paralel oyun, birlikte oyun, yapı-inşa oyun, dramatik oyun, kurallı oyun, işbirlikçi oyun, dijital oyun) oluşmaktadır. Açımlayıcı faktör analizinde Parten’in sınıflandırmasına (yalnız oyun, paralel oyun, birlikte oyun ve işbirlikçi oyun) yönelik 4 faktörün açıkladığı toplam varyans %61.625; Smilansky’nin sınıflandırmasına (yapı-inşa oyun, dramatik oyun ve kurallı oyun) yönelik 3 faktörün açıkladığı toplam varyans %70.827 ve dijital oyunun faktörü tek boyutlu olup, açıkladığı varyans %69.853’tür. Oyun türlerinin güvenilirlik katsayıları sırasıyla; yalnız oyun 0.831, paralel oyun 0.825, birlikte oyun 0.792, işbirlikçi oyun 0.778, yapı inşa oyun 0.898, dramatik oyun 0.814, kurallı oyun, 0.803 ve dijital oyun 0.893’tür. Ölçek 5’li Likert tipi bir ölçek olup “Hiçbir Zaman” (0), “Nadiren” (1), “Arasına” (2), “Çoğunlukla” (3), “Her Zaman” (4) şeklinde derecelendirilmektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz işlemine geçmeden önce normallik (basıklık ve çarpıklık) değerleri

hesaplanmış ve Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 Ölçeklere Ait Aritmetik Ortalama, Standard Sapma, Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	M(AO)	SD	Çarpıklık	Basıklık
Dışa yönelim problem davranışlar	,5924	,30964	,121	-,291
İçe yönelim problem davranışlar	,4361	,28001	,212	-,857
Yalnız oyun	2,0009	,92537	-,023	-,447
Paralel oyun	,6464	,85585	1,415	1,807
Birlikte oyun	3,1083	,62321	-,786	1,167
İşbirliğine dayalı oyun	3,1517	,50930	-,299	-,394
Yapı-inşa oyun	2,7841	,87260	-,571	,325
Dramatik-sembolik oyun	2,1412	1,01334	-,127	-,498
Kurallı oyun	2,4368	,82549	-,171	,066
Dijital oyun	1,8613	,94982	,315	-,319

Tablo 1 incelendiğinde ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 2 içerisinde yer aldığı görülmektedir. Literatürde verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında yer alması normallik için yeterli olabileceği belirtilmektedir (George ve Mallery, 2016). Bu kritere göre veriler normal dağılım gösterdiği oyun türleri ile problem davranışlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi ve oyun türlerinin problem davranışlar üzerindeki yordama düzeyini tespit etmek için çoklu regresyon analizi yapılarak çözümlenmiştir.

Bulgular

Çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları arasındaki ilişkiye yönelik yapılan korelasyon analizi bulguları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 Çocukların Oyun Tercihleri ile Problem Davranışları Arasındaki İlişki

	Dışa yönelim davranışlar	İçe yönelim davranışlar
Yalnız oyun	-,039	,089
Paralel oyun	,085	,246**
Birlikte oyun	-,342**	-,269**
Yapı-inşa oyun	-,163**	-,082
Dramatik oyun	-,024	,010
Kurallı oyun	-,391**	-,085
İşbirliğine dayalı oyun	-,268**	-,152**
Dijital oyun	,153**	,155**

N=454; *p<.05; **p<.01

Tablo 2 incelendiğinde, çocukların dışa yönelim problem davranışlar ile yalnız oyun ($r=-.039$), paralel oyun ($r=.085$) ve dramatik oyun ($r=-.024$) arasında anlamlı ilişki bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Çocukların dışa yönelim problem davranışlar ile birlikte oyun ($r=-.342$), yapı-inşa oyun ($r=-.163$), kurallı oyun ($r=-.391$) ve işbirlikçi oyun ($r=-.268$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken ($p<.01$); dışa yönelim problem davranışlar ile dijital oyun ($r=.153$) arasında pozitif ilişki bulunmaktadır ($p<.01$). Başka bir anlatımla, çocuklar birlikte oyun, yapı-inşa oyun, kurallı oyun ve işbirlikçi oyun oynadıkça dışa yönelimli problem davranışlar azalırken; dijital oyun tercih ettikçe dışa yönelim problem davranışları da artmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde çocukların içe yönelim davranışlar ile yalnız oyun ($r=.089$), yapı-inşa oyunu ($r=-.082$), dramatik oyun ($r=.010$) ve kurallı oyun ($r=-.085$) arasında anlamlı ilişki olmadığı anlaşılmaktadır ($p>.05$). Çocukların içe yönelim davranışlar ile paralel oyun ($r=.246$) ve dijital oyun ($r=.155$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken ($p<.01$); çocukların içe yönelim davranışlar ile işbirlikçi oyun ($r=-.152$) ve birlikte oyun ($r=-.269$) ve arasında negatif ilişki bulunmaktadır. Başka bir anlatımla, çocuklar paralel oyun ve dijital oyunu tercih ettikçe içe yönelim problem davranışları artarken; çocuklar işbirlikçi ve birlikte oyunu tercih ettikçe içe yönelimli problem davranışları azalmaktadır.

Çocukların oyun tercihlerinin dışa yönelim problem davranışlarını yordamasına ilişkin yapılan çoklu regresyon analizi bulguları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3 Çocukların Oyun Tercihlerinin Dışa Yönelim Problem Davranışlarını Yordamasına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Korelasyon		B	Std. Hata	(β)	t	p
		İkili	Kısmi					
Sabit				1,142	,098		11,677	,000
Birlikte oyun		-,160	-,145	-,088	,026	-,178	-3,425	,001
Yapı-inşa oyun	Dışa yönelim problem davranışlar	-,014	-,012	-,005	,016	-,013	-,291	,771
Kurallı oyun		-,256	-,238	-,108	,019	-,288	-5,610	,000
İşbirlikçi oyun		-,023	-,021	-,016	,033	-,026	-,488	,626
Dijital oyun		,091	,082	,028	,014	,086	1,938	,053
R=.443; R ² =.196; Düzeltilmiş R ² =.187; F=21.825; p<.05								

Çocukların oyun tercihleri,0 dışa yönelim problem davranışlarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır (R=.443; R²=.196; Düzeltilmiş R²=.187; F=21.825; p<.05). Söz konusu birlikte oyun, yapı-inşa oyun, kurallı oyun, işbirlikçi oyun ve dijital oyun birlikte, çocukların dışa yönelim problem davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır. Çoklu regresyon analizinin anlamlılığına ilişkin t testi bulguları incelendiğinde; birlikte oyun ve kurallı oyun, çocukların dışa yönelim problem davranışları anlamlı ve önemli ölçüde yordayan değişkenler olduğu anlaşılırken ($p<.05$); korelasyon analizinde yapı-inşa oyunu, işbirlikçi oyun ve dijital oyun ile dışa yönelim problem davranışlarını arasında anlamlı ilişki bulunmasına rağmen çoklu korelasyon analizinde aralarındaki ilişki anlamsız olarak değişmiştir. Bu nedenle çoklu regresyon analizinde yapı-inşa oyunu, işbirlikçi oyun ve dijital oyun çocukların dışa yönelim problem davranışlarını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($p>.05$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, birlikte oyun ve kurallı oyun (yordayıcı değişkenlerin), dışa yönelim problem davranışlar (yordanan değişken) üzerindeki görece önem sırası; kurallı oyun ($\beta=-,108$) ve birlikte oyun ($\beta=-,088$) olarak sıralanmaktadır. Başka bir anlatımla, çocuklar kurallı oyun ve birlikte oyun oynamayı tercih ettikçe, çocukların dışa yönelim problem davranışları olumsuz etkilenerek azalmaktadır.

Çocukların oyun tercihlerinin içe yönelim problem davranışlarını yordamasına

ilişkin yapılan çoklu regresyon analizi bulguları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4 Çocukların Oyun Tercihlerinin İçerik Yönelim Problem Davranışlarını Yordamasına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Korelasyon		B	Std. Hata	(β)	t	p
		İkili	Kısmi					
Sabit				,625	,096		6,541	,000
Paralel oyun	İçerik yönelim problem davranışlar	,192	,184	,063	,015	,191	4,143	,000
Birlikte oyun		-,159	-,151	-,082	,024	-,183	-3,407	,001
İşbirlikçi oyun		-,018	-,017	-,011	,028	-,019	-,374	,708
Dijital oyun		,111	,105	,032	,014	,109	2,376	,018

$R=.341$; $R^2=.116$; Düzeltilmiş $R^2=.108$; $F=14.738$; $p<.05$

Çocukların oyun tercihleri ile içerik yönelim problem davranışlarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır arasında orta düzeyde ilişki bulunmaktadır ($R=.341$; $R^2=.116$; Düzeltilmiş $R^2=.108$; $F=14.738$; $p<.05$). Söz konusu paralel oyun, birlikte oyun, işbirlikçi oyun ve dijital oyun türleri, çocukların içerik yönelim problem davranışlarındaki toplam varyansın yaklaşık %11’ini açıklamaktadır. Çoklu regresyon analizinin anlamlılığına ilişkin t testi bulguları incelendiğinde; paralel oyun, birlikte oyun ve dijital oyun türleri, çocukların içerik yönelim problem davranışlarını anlamlı ve önemli ölçüde yordayan değişkenler olduğu anlaşılırken ($p<.05$); korelasyon analizinde işbirlikçi oyun ile çocukların içerik yönelim problem davranışlarını arasında anlamlı ilişki bulunmasına rağmen çoklu korelasyon analizinde aralarındaki ilişki anlamsız olarak değişmiştir. Bu nedenle çoklu regresyon analizinde işbirlikçi oyun çocukların içerik yönelim problem davranışlarını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($p>.05$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, paralel oyun, birlikte oyun ve dijital oyun türleri (yordayıcı değişkenlerin), içerik yönelim problem davranışlar (yordanan değişken) üzerindeki göreceli önem sırası; paralel oyun ($\beta=.191$), birlikte oyun ($\beta=-.183$) ve dijital oyun ($\beta=.109$) olarak sıralanmaktadır. Başka bir anlatımla, çocuklar paralel oyun ve dijital oyun oynamayı tercih ettikçe, içerik yönelim problem davranışları olumlu etkilenecek artmakta iken; birlikte oyun oynamayı tercih ettiğinde içerik yönelim problem davranışları olumsuz etkilenecek azalmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın temel amacı, çocukların oyun tercihlerinin problem davranışları üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmaktır. Mevcut çalışmanın bulguları, çocukların oyun tercihleri ile davranışları arasındaki ilişkiye dair önemli veriler sunmaktadır. Özellikle, birlikte oyun, yapı-ınşa oyunları, kurallı oyunlar ve işbirlikçi oyunların tercih edilmesinin, dışa yönelim problem davranışlarını azalttığını göstermektedir. Bu sonuç, Kocabaş (2018) ve Gülsoy Yılmaz (2020) gibi önceki çalışmalarla tutarlıdır; bu çalışmalarda da çocukların oyun etkileşimleri ile problem davranışları arasında negatif ilişkiler bildirilmiştir. Gülsoy Yılmaz’ın (2020) araştırmasında fiziksel saldırganlık ile oyun becerileri arasında bir bağlantı olduğu, Kılınç (2016) ise sosyal oyunlar ile problem davranışları arasında benzer bir ilişki keşfetmiştir. Sezici ve Yiğit (2019), Saltık (2018) ve Akgül (2021) gibi diğer araştırmalar da çocukların

oyun davranışları ile sosyal duygusal uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmektedir. Bu literatür ile örtüşen bulgular, oyun etkileşimlerinin sosyal duygusal uyum üzerinde olumlu etkileri olabileceğini destekler niteliktedir.

Çalışmanın sonuçları, çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesinde oyunların önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle, Kaya ve Deniz (2020), sosyal becerilerin artmasıyla dışa yönelim problemlerinin azaldığını belirlemiştir. Bununla birlikte, dijital oyun tercihinin dışa yönelim problem davranışlarını artırdığı tespit edilmiştir ve bu bulgu, Budak (2020), Kuzu Jafari (2021) ve Urfa (2020) gibi çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Dijital oyunların çocukları sosyal etkileşimlerden uzaklaştırarak problem davranışlarını artırabileceği sonucuna varılmıştır.

Çalışmada ulaşılan diğer dikkat çekici bir bulgu, yalnız oyun, yapı-inşa oyunu, dramatik oyun ve kurallı oyun ile içe yönelim davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, ancak paralel oyun ve dijital oyun tercihlerinin içe yönelim problem davranışlarını artırması, işbirlikçi oyun ve birlikte oyun tercihlerinin ise içe yönelim problem davranışlarını azaltmasıdır. Bu durum, Smith (1978) ve Metin Aslan (2013) gibi çalışmalarla da desteklenmektedir. Çalışmadaki detaylı analiz, oyun tercihlerinin çocukların davranışlarını etkileyebileceğini ve bu etkilerin, özellikle dijital oyunların olası olumsuz etkilerini içerdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, oyun çocuğun hayatında yalnızca eğlenceli bir etkinlik işlevi görmez, aynı zamanda da gelişimsel bir araçtır. Ebeveynler ve eğitimciler, oyunun çocuğun gelişimsel katkılarını göz önünde bulundurarak çocukların oyun tercihlerinde aktif bir rol almalı, oyun tercihlerine özen gösterilmeli ve uygun yönlendirmeler yapmalıdır.

Sınırlık ve Öneriler

Bu çalışma, çocukların oyun tercihleri ile problem davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen heyecan verici sonuçlara sahiptir. Ancak, her araştırma gibi, bu çalışma da bazı sınırlılıklar içermektedir. Birincisi, bu çalışma ebeveynlerin raporlarına dayanmaktadır ve bu, öznel bir unsur içerebilir. Gelecekteki araştırmalar, doğrudan çocuk gözlemleri ve öğretmen değerlendirmelerini karşılaştırabilir. İkincisi, bu çalışma İstanbul İli Pendik İlçesindeki okul öncesi çocukları içerdiğinden sonuçların bu bölgeye özgü olabileceği anlamına gelir. Gelecekteki araştırmalar, farklı bölgelerdeki çocukları içermeli ve bölgesel farklılıklar keşfedilerek, kültürel etkileri incelemek kullanılabilir. Üçüncüsü, bu araştırmada oyun tercihlerini ölçmek için kullanılan oyun türleri sınırlıdır. Daha çeşitli oyun türleri göz önüne alınarak daha ayrıntılı sonuçlar elde edilebilir. Dördüncüsü, bu çalışma yalnızca oyun tercihleri ile problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Gelecekteki araştırmalar, bu ilişkiyi etkileyebilecek aracı veya düzenleyici değişkenleri inceleyebilir. Ayrıca, bu alanda çalışan araştırmacılar, oyun terapi yöntemlerinin problem davranışları üzerindeki etkilerini keşfetmek için çocuklar ve aileleri içeren daha büyük örneklem grupları kullanabilirler.

Beyanlar

Etik Kurul İzin Bilgisi: Bu araştırma Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Bilimsel Araştırma Yayın ve Etik Kurulu'nun 30/03/2023 tarihli 23/10 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazar Katkısı: Çalışma Songül Özgenel'in İsa Kaya danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Katılım Onayı: Ebeveynlerden yazılı ve sözlü onay alınmıştır.

Yayın Onayı: Bütün haklarımı temel eğitim dergisine devrettiğimi onaylıyorum. Makalede geçen ifade ve açıklamalar yazarlara aittir.

Bilgilendirilmiş Onam: Tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Tüm katılımcılar ve aileleri çalışmanın amacı, veri toplama araçları ve yöntemi hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcılardan ve ailelerinden hem yazılı hem de sözlü katılım onayı alınmıştır. Tüm katılımcılar gönüllülük esasına göre çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar ve aileleri istedikleri zaman çalışmadan ayrılacaklarının farkındadır. Başvuru ve veri toplama süreci boyunca katılımcıların mahremiyetini ihlal edecek hiçbir davranış veya sözlü eylemde bulunulmamıştır. Veri işleme sırasında katılımcıların kimlikleri tamamen anonim tutulmuş ve katılımcıların mahremiyeti dikkate alınmıştır.

Finansman: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir kurum veya kuruluşun fon kullanılmadı.

Kaynakça

- Akçadağ, T. (2016). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran ve K. Çelik. (Ed.), Etkili sınıf yönetimi içinde (s. 255-288). Anı Yayıncılık.
- Akgül, E. (2021). *Okul öncesi dönem çocuklarının oyun becerileri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Alisinoğlu, F. ve Özbey, S. (2011). *Okul öncesi dönemde sosyal beceri ve problem davranış eğitimi program örnekleri*. Morpa.
- Atay, M. (2017). *Erken çocukluk döneminde gelişim 2*. Kök Yayıncılık.
- Bardak, M. ve Topaç, M. (2021). *Oyun ve oyun materyalleri*. Efe Akademi Yayınları.
- Barnett, L. A. And Storm, B. (1981) Play, pleasure and pain: the reduction of anxiety through play. *Leisure Sci.* 4, 161-175.
- Bee, H. & Boyd, D. (2020). *Çocuk gelişim psikolojisi* (O. Gündüz, Çev. Ed.). Kaknüs.
- Berk, L. E. (2020). *Bebekler ve çocuklar doğum öncesinden orta çocukluğa* (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çev. Ed.). Nobel.
- Brink, P. J. & Wood, M. J. (1998). *Advanced design in nursing research*. Sage.
- Budak, K. S. (2020). *Okul öncesi dönem çocukları için dijital oyun bağımlılık eğilimi ölçeğinin ve dijital oyun ebeveyn rehberlik stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi, problem davranışlarla ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Creative Research Systems 2022). Sample Size Calculator. <https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>
- Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (1994). Socialization mediators of the relation between socioeconomic status and child conduct problems. *Child Development*, 65(2), 649-665.
- Dörmyei, Z., & Taguchi, T. (2009). *Questionnaires in second language research: Construction, administration, and processing*. Routledge.
- Evertson, C. M. & Emmer, E. (2013). *İlkokul öğretmenleri için sınıf yönetimi* (A. Aypay, Çev. Ed.). Nobel.
- George, D. & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS Statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Gülsoy Yılmaz, G. (2020). *60-72 aylık çocukların oyuncak tercihleri- oyun becerileri ve saldırganlık yönelimlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Huizinga, J. (2021). *Homo ludens* (A. Önel). Ayrıntı.

- Karaoğlu, M. (2011). *Başarıya ilk adım erken müdahale programının 5-6 yaş grubu çocuklarının problem davranışlarına, sosyal becerilerine ve akademik etkinliklerle ilgilenme sürelerine olan etkisi* [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, G. İ. (2018). Oyun, gelişim ve tarihsel olarak oyunun eğitimdeki yeri. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 2(1), 66-78.
- Kaya, İ. ve Deniz M. E. (2020). Yaşam becerileri eğitimi programının okul öncesi 4 yaş çocukların sosyal becerilerine ve problem davranışlara etkisini incelenmesi. *Ilkogretim Online*, 19(2), 612-623.
- Kaya, İ., Taşkın, Z., Çomak, N., Şehir, S. ve Özgenel, M. (2021). Türkiye’de “Problem davranış” konulu lisansüstü tezlerin incelenmesi (2000-2020): Bir durum çalışması. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 21-32.
- Kılınc, N. (2016). *5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi.
- Kocabaş, Z. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ile çocukların problem davranışları ve akademik benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kuzu Jafari, K. (2021). *Erken çocukluk dönemindeki çocukların zekâ düzeyleri ve sosyal becerileri ile ailelerin ebeveynlik ve dijital ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Malecki, C. K., & Elliot, S. N. (2002). Children's social behaviors as predictors of academic achievement: A longitudinal analysis. *School Psychology Quarterly*, 17(1), 1-23.
- Metin Aslan, Ö. (2013). *Anaokuluna devam eden çocukların oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. Epsilon.
- Özgenel, S. & Kaya, İ. (2024). Development, validity, and reliability study of the play preferences scale (PPS) for children receiving preschool education. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 11(1), 66-79.
- Özyürek, M. (2020). *Problem davranışları değiştirme*. Kök Yayıncılık.
- Pehlivan, H. (2014). *Oyun ve öğrenme*. Anı
- Saltık, N. (2018). *Kadın konukevlerinde kalan çocuklarda oyun terapisinin sosyal beceri ve problem davranışlara etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2011). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa.
- Sandseter, E. B. H. (2009). Children's expressions of exhilaration and fear in risky play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 10(2), 92-106.
- Santrock, J. W. (2017). *Yaşam boyu gelişim* (G. Yüksel, Çev. Ed.). Nobel
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetim*, 51, 477-499.
- Sezici, E. ve Yiğit, D. (2019). Okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri, oyun davranışları ve sosyal duygusal uyumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *JAREN*, 5(3), 178-187.
- Slavin, R. E. (2019). *Eğitim psikolojisi kuram ve uygulama* (G. Yüksel, Çev. Ed.). Nobel.
- Smith, P. K. (1978). A longitudinal study of social participation in preschool children: Solitary and parallel play reexamined. *Developmental Psychology*, 14(5), 517-523.
- Şahan Aktan, B. (2020) Oyun yoluyla sosyal becerilerinin desteklenmesi. A. Önder ve H. Arslan Çiftçi (Ed.), *Erken çocuklukta oyun ve oyun yoluyla öğrenme* içinde (s.151-168). Nobel.
- Trawick-Smith, J. (2018). *Erken çocukluk döneminde gelişim* (B. Akman, Çev. Ed.). Nobel.
- Urfa, D. T. (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıklarının ve buna yönelik anne baba tutumlarının rolü* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 787-817.
- Winsler, A., & Wallace, G. L. (2002). Behavior problems and social skills in preschool children: Parent-teacher agreement and relations with classroom observations. *Early Education and Development*, 13(1), 41-58.
- Yavuzer, H. (2013). *Ana-baba ve çocuk*. Remzi Kitapevi.

Extended Abstract

Background

Children's problem behaviors remain a significant concern for families, teachers, and society (Malecki & Elliot, 2002; Winsler & Wallace, 2002). These behaviors are defined as actions that do not align with social norms, hinder learning processes, disrupt others, or limit potential development (Yılmaz, 2018; Özyürek, 2020). They are generally classified into internalizing behaviors (such as shyness and anxiety) and externalizing behaviors (such as aggression) and may arise from various factors (Bee & Boyd, 2020; Alisinanoğlu & Özbey, 2011). The origins of problem behaviors are complex and may stem from the child, family, or environmental factors (Akçadağ, 2016; Kaya et al., 2021). Recently, the rise in popularity of digital games has also been considered a contributing factor. For example, children guided by their families show fewer digital game-related problems, while those given more freedom exhibit increased dependency and negative social behaviors (Budak, 2020). Play is a critical tool that supports children's physical, social, and emotional development and offers real-life experiences (Santrock, 2017; Yavuzer, 2013). Children's play preferences can enhance their social interaction skills and reduce problem behaviors (Trawick-Smith, 2018; Gülsoy Yılmaz, 2020). This study aims to examine the relationship between children's play preferences and problem behaviors, providing insights into how play affects child development. The findings can guide educators and parents in fostering children's healthy development.

Purpose/Hypothesis

Building on this framework, the primary aim of the current study is to understand the relationship between play preferences and problem behaviors among preschool children. In line with this objective, the study seeks to answer the following research questions:

- Is there a significant relationship between children's play preferences and internalizing and externalizing problem behaviors?
- Do children's play preferences significantly predict externalizing problem behaviors?
- Do children's play preferences significantly predict internalizing problem behaviors?

Method

This study examined the relationship between preschool children's play preferences and problem behaviors using a quantitative research method and correlational design. The study was conducted with a sample of 454 parents in the Pendik district of Istanbul, selected through convenience sampling. Data were collected using the Social Skills Rating System's Problem Behavior Section and a "Play Preferences Scale" developed by the researchers. This scale evaluates children's preferred play types across eight dimensions: solitary play, parallel play, associative play, cooperative play, constructive play, dramatic play, rule-based play, and digital game. Reliability for each dimension was confirmed with Cronbach's alpha, showing coefficients between 0.778 and 0.898. After confirming the data's normal distribution, the relationships between play types and problem behaviors were assessed through correlation analysis. Additionally, multiple regression analysis was used to examine the predictive effects of play preferences on problem behaviors.

Results

The study found a relationship between children's play preferences and problem behaviors. For externalizing problem behaviors, negative correlations were identified with associative play ($r = -.342$), constructive play ($r = -.163$), rule-based play ($r = -.391$), and cooperative play ($r = -.268$),

indicating that these play types reduce externalizing behaviors. A positive correlation was observed between digital game and externalizing behaviors ($r = .153$), suggesting that increased digital play is associated with a rise in these behaviors. Regarding internalizing problem behaviors, parallel play ($r = .246$) and digital play ($r = .155$) showed a positive correlation, whereas associative play ($r = -.269$) and cooperative play ($r = -.152$) were negatively correlated. Regression analysis indicated that rule-based and associative play types significantly predict externalizing behaviors, while parallel play and digital game predict internalizing behaviors. These results emphasize the varied impacts of different play types on children's problem behaviors.

Discussion and Conclusions

The study highlights that children's play preferences significantly affect their problem behaviors. Associative, constructive, rule-based, and cooperative plays reduce externalizing behaviors, while parallel play and digital game increase these behaviors. The positive link between digital game and externalizing behaviors is supported by previous studies (Budak, 2020; Kuzu Jafari, 2021; Urfa, 2020). For internalizing behaviors, parallel play and digital game contribute to an increase, whereas associative and cooperative plays have a mitigating effect.

These findings suggest that parents and educators should carefully consider children's play choices and limit digital game, promoting social and behavioral development. The results underline the positive impact of play on children's socio-emotional adjustment and reinforce the developmental role of play in supporting healthy behavior.

Author and Affiliations / Yazar ve Bağlantılar

Songül Özgenel¹ İsa Kaya²

Sorumlu yazar **Songül Özgenel**
ozgenelsongul@hotmail.com

* Ministry of National Education, İstanbul, Turkey, ozgenelsongul@hotmail.com, ORCID: 0009-0004-0943-5593

² Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul, Türkiye, ikaya@fsm.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3604-1368